

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัย “การพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านซับลังกา” เป็นการดำเนินงานภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง เป็น การวิจัย ที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา การเผยแพร่ข้อมูล องค์ความรู้ที่ได้จากชุดโครงการวิจัยให้แก่ชุมชน ซึ่งคณะผู้วิจัยจะดำเนินการตามลำดับขั้นตอนและวิธีการศึกษา ดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เทคนิควิธีการดำเนินงานวิจัย
- 3) ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่กำหนดสำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือผู้มีส่วนได้เสียและเกี่ยวข้องกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ได้แก่

1.1 ประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรอบรม การเป็นวิทยากร

1.2 ประชากรที่เป็นโรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ซับลังกา โรงเรียนบ้านวังทอง โรงเรียนหมู่บ้านเขารวก โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยม และ โรงเรียนบ้านหนองเตตุ

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะเลือกแบบเจาะจงจากประชากร โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่วิทยากรประจำโครงการ “สอนน้องรักษ์ป่าซับลังกา” ซึ่งเป็นโครงการ เผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นที่สนใจเข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้ และโรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6

เทคนิควิธีการดำเนินงานวิจัย

1. อุปกรณ์

1.1 โครงการอบรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าซับลังกา

1.2 แบบสำรวจ

2. วิธีการ การดำเนินงานครั้งนี้ แบ่งวิธีการดำเนินงานออกได้ดังนี้

2.1 เตรียมการจัดการความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าซับลังกา ในรูปแบบของกิจกรรม โครงการอบรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

2.2 รวบรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับป่าซับลังกา จากโครงการวิจัยต่าง ๆ ภายใต้แผนงานวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง” ซึ่งประกอบด้วยโครงการวิจัย

(1) การสำรวจความหลากหลายของพืชสมุนไพรเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาจังหวัดลพบุรี

(2) การศึกษาความหลากหลายของผักพื้นบ้านและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

(3) การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของเห็ดกินได้และเห็ดมีพิษ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา จังหวัดลพบุรี

(4) การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพพวกสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

(5) ศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชสมุนไพรในป่าซับลังกา จังหวัดลพบุรี

(6) การออกแบบและพัฒนาผังแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาอย่างยั่งยืน

(7) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

(8) การพัฒนารูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าซับลังกา

(9) การสร้างสรรค์สินค้าที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับ

ลังกา

2.3 จัดทำสรุปข้อสนเทศองค์ความรู้ จากโครงการวิจัยต่าง ๆ ภายใต้แผนงานวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง” และเตรียมการจัดทำข้อสนเทศในรูปแบบของแผ่นพับและโปสเตอร์

2.4 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานถ่ายทอดเทคโนโลยีความรู้เกี่ยวกับป่าซับลังกา

2.5 จัดทำรูปเล่มรายงานผลการดำเนินการโครงการวิจัยต่าง ๆ ภายใต้แผนงานวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง”

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 : การจัดการความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าซับลังกา

1. คณะผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ร่วมกันกำหนดแนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากป่าซับลังกา

2. กำหนดแผนงาน/โครงการค่ายเยาวชนสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา” เพื่อกำหนดหลักสูตรและแผนดำเนินการในทุกขั้นตอน กำหนดทางเลือก ปฏิบัติการ และประเมินผล

3. รับสมัครสมาชิกของชุมชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาที่สนใจเข้าร่วมโครงการ การอบรมเชิงปฏิบัติการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าซับลังกา

4. ดำเนินการตามหลักสูตรเพื่อบริหารจัดการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าซับลังกา เพื่อเป็นการให้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าซับลังกาแก่นักเรียน โรงเรียนในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงจนสามารถที่จะเกิดความตระหนักที่จะอนุรักษ์ เป็นการเรียนรู้จากปัญหาและความต้องการของชุมชนจะทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้สืบต่อกัน

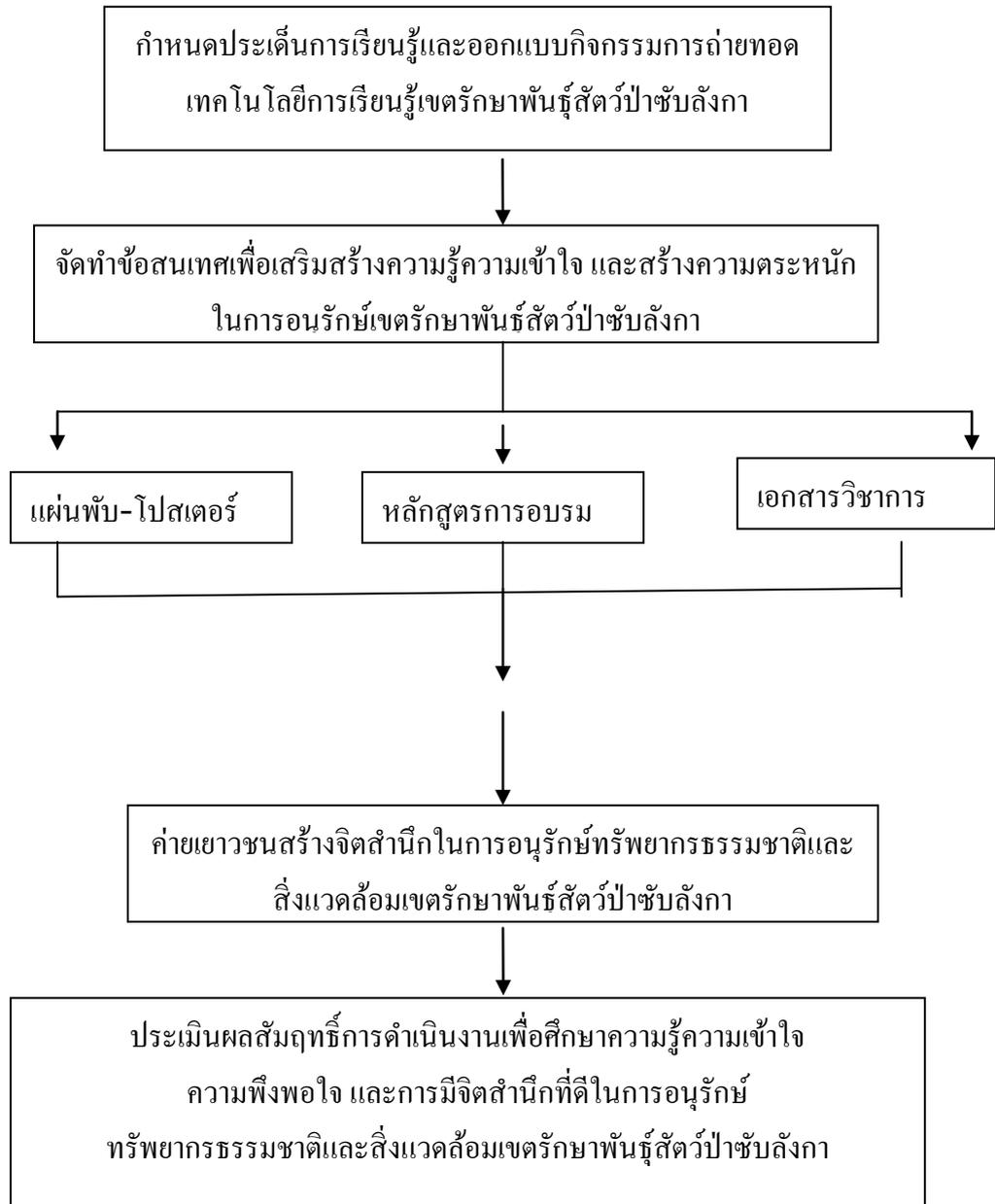
5. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ สร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเพื่อศึกษา ความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และการมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาของชุมชน เด็กและเยาวชน

ขั้นตอนที่ 2 : จัดทำข้อเสนอเทศองค์ความรู้จากชุดโครงการวิจัย เพื่อเสริมสร้างความตระหนัก

1. คณะผู้วิจัยร่วมกันออกแบบเนื้อหาเพื่อจัดทำข้อเสนอรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์
2. กำหนดโครงร่างของสารสนเทศต่างๆ ดังนี้
 - (1) แผ่นพับ แสดงข้อมูลความรู้เกี่ยวกับป่าซับลังกาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 1,000 แผ่น
 - (2) ป้ายโปสเตอร์แสดงข้อมูลผลการวิจัยจากโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง
3. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ โรงเรียน และชุมชน เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่จัดทำข้อเสนอเทศและประเมินผลการสื่อความหมายอันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้แก่ชุมชนในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 : การเผยแพร่องค์ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเรียนรู้จากชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

โครงการวิจัย “การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี” ในครั้งนี้ มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

แผนภูมิที่ 2 :แสดงขั้นตอนการดำเนินงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้วางแผนและดำเนินการเก็บข้อมูล โดยวางขั้นตอนการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญในการจัดทำข้อเสนอขององค์ความรู้จากโครงการวิจัย 9 โครงการภายใต้แผนงานการวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง
2. การกำหนดประเด็นการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเรียนรู้โครงการวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ป่าไม้
3. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ เพื่อจัดทำข้อเสนอสำหรับการเสริมสร้างความตระหนัก โดยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ และร่วมวางแผน ในการจัดทำ ไปสเตอร์แผ่นพับ
4. ประชุมกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกิจกรรมสร้างความตระหนัก ในรูปแบบของ โครงการค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา
5. ใช้แบบสอบถาม และแบบประเมิน ผลการดำเนินโครงการค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อยเพื่อกำหนดประเด็นการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมระดมความคิดเห็น และการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา นำมาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพและการสะท้อนความคิดที่มีต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมจัดทำข้อเสนอตลอดจนการร่วมทำกิจกรรมสร้างความตระหนัก
2. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และการมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ